

Sygn. akt II Ca 1335/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Violetta Osińska
Sędziowie:	SO Marzenna Ernest SO Zbigniew Ciechanowicz (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 czerwca 2013 roku w S.

sprawy z powództwa **A. G.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - reprezentowanego przez Dyrektora (...)w S., Dyrektora (...)w S., Dyrektora Zakładu (...) w G., Dyrektora Zakładu (...) w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionych przez pozwanego Skarb Państwa reprezentowanego przez Dyrektora (...) w S. i Dyrektora Zakładu (...) w S.

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie

z dnia 10 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 1462/09

1. **zmienia punkt I zaskarżonego wyroku w ten sposób, że oddala powództwo;**
2. **oddala obie apelacje w pozostałej części;**
3. **odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego.**

Uzasadnienie wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r.:

Powód A. G. wytoczył powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - (...)w S. o zapłatę kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niegodne warunki odbywania kary pozbawienia wolności, wskazując, iż w czasie osadzenia w placówkach penitencjarnych: w okresie 18.03. - 25.06.2003 r. w (...)w S., w okresie 25.06.2003 r. - 3.03.2004 r. w Zakładzie (...) w G., w okresie 3.03.2004 r. - 30.08.2005 r. i 16.03.2006 r. - 19.08.2006 r. w Zakładzie (...) w S. cele były przeludnione, nie spełniały normy przewidzianej w art. 110 k.k.w., stosownie do której powierzchnia w celi mieszkalnej winna wynosić 3 m.kw. na jednego skazanego. Zarzucił nadto, że toalety w celach nie były w pełni oddzielone od reszty pomieszczenia, w celach panowała wilgoć, nie było właściwej wentylacji i oświetlenia.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora (...)w S., Dyrektora (...)w S., Dyrektora Zakładu (...) w G. i Dyrektora Zakładu (...) w S. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podnosząc zarzut przedawnienia, wskazując że rozpoczął on bieg najpóźniej z dniem zakończenia pobytów pozwanego w poszczególnych jednostkach penitencjarnych tj. w (...) w S. czerwcem 2003r., w (...) w G. w marcu 2004r., a w (...) w S. w sierpniu 2006r. Pozwany nie wykluczył, że w okresach wskazywanych przez powoda mogło nastąpić czasowe naruszenie norm powierzchni mieszkalnej, co było wynikiem występującego w całym kraju przeludnienia w zakładach karnych. W tej sytuacji ograniczenie wielkości powierzchni przypadającej na jednego osadzonego było uzasadnione i konieczne oraz zgodne z art. 248 § 1 k.k.w., który dopuszcza umieszczenie osadzonego na czas określony w celi, w której powierzchnia na 1 osobę wynosiła mniej niż 3 m⁽²⁾, co oznacza, że działania administracji podejmowane w tym zakresie nie były bezprawne. Odnośnie pozostałych zarzutów pozwany podał, że wyposażenie cel spełniało normy, administracja jednostek penitencjarnych zapewniła powodowi optymalne i zgodne z przepisami warunki odbywania kary. Powód miał zapewnioną opiekę lekarską, nadzór wychowawczy, dostęp do zajęć kulturalno - oświatowych, sportowych. Pozwany zwrócił uwagę, że odbywanie kary pozbawienia wolności wiąże się z naturalną dolegliwością w postaci pogorszenia standardu życia.

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie I C 1462/09 uwzględnił częściowo powództwo A. G. i zasądził od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora (...)w S. i Dyrektora Zakładu (...)w S. kwotę 600 zł. wraz z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym liczonymi w ten sposób, że: od dnia 21 października 2010 r. do dnia zapłaty w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa - reprezentowanego przez Dyrektora (...)w S., od dnia 10 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa - reprezentowanego przez Dyrektora (...)w S. (pkt I), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt II) oraz odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu (pkt III).

Orzeczenie powyższe zostało oparte o następujące ustalenia:

Powód A. G. był pozbawiony wolności w okresie od marca 2003 do stycznia 2010 r. Powód był osadzony w placówkach penitencjarnych, m. in.: w okresie 18.03. - 25.06.2003 r. w (...)w S., w okresie 25.06.2003 r. - 3.03.2004 r. w (...)w G., w okresie 3.03.2004 r. - 30.08.2005 r. i 16.03.2006r. - 9.08.2006 r. w (...)w S..

W czasie odbywania kary pozbawienia wolności w (...)w S. w okresie od marca do sierpnia 2006r. powód przebywał: w okresie 15 - 16.03.2006 r. w celi nr 11 o pow. 22,7 m⁽²⁾, oddziału I przeznaczonej dla 7 osadzonych, w okresie 16.03. - 30.06.2006 r. w celi nr 8 o pow. 21,7 m⁽²⁾, oddziału IV przeznaczonej dla 7 osadzonych, w okresie 30.06. - 9.08.2006 r. w celi nr 7 o pow. 21,7 m⁽²⁾, oddziału IV przeznaczonej dla 7 osadzonych.

W latach 2004 - 2006 r. w (...) w S. występowało przeludnienie, w konsekwencji czego przekraczana była norma 3 m⁽²⁾ przypadająca na jednego osadzonego. Dyrektor (...)w S. informował o powyższym Sędziemu Penitencjarnemu Sądowi Okręgowemu w Szczecinie.

W czasie osadzenia powoda w (...)w S. w okresie od 15 marca 2006r. do 9 sierpnia 2006r. w wyżej opisanych celach (przeznaczonych dla 7 osób) prawie przez cały ten okres umieszczonych było 9 osób. Jedynie w okresach kilkudniowych ilość osadzonych zmniejszała się do odpowiadającej normom. W celach tych znajdowały się 4 łóżka, dwa 3 poziomowe i 2 dwupoziomowe. Powód miał zawsze własne łóżko, nigdy nie było przypadku aby spał na materacu na podłodze. W obrębie tych cel znajdowały się kąpiki sanitarne obejmujące wc, całkowicie wydzielone od reszty pomieszczenia murowanymi ściankami i drzwiami. W celach były umywalki z bieżącą zimną wodą. Wszystkie cele, w których powód przebywał w czasie pobytu w (...) w S. w okresie od marca 2006 do sierpnia 2006 r. posiadały wyposażenie zgodne z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości tj. łóżka, stoły, szafki, taborety. W celach i kąpikach sanitarnych były kratki wentylacyjne zapewniające wietrzenie grawitacyjne. Cele posiadały otwierane okna. Na ścianach cel nie było oznak występowania zacieków i zagrzybień. W celi i kąpiku sanitarnym były odrębne punkty świetlne, w celach pojedyncze lampy jarzeniowe z podwójnymi żarówkami, a w kąpikach sanitarnych pojedyncze lampy żarówkowe. Osadzeni otrzymywali środki czystości w postaci płynu do mycia

naczyń, płynu do mycia sanitariatów, pasty do podłogi. Okresowo przeprowadzane kontrole sanitarne nie stwierdzały nieprawidłowości.

Okresowo zdarzało się, że w lampie jarzeniowej oświetlającej cele była montowana tylko 1 żarówka (zamiast przewidzianych 2) lub że sprawna była tylko 1 żarówka co powodowało niedostateczne doświetlenie celi. Sprzęty stanowiące wyposażenie cel nosiły ślady uszkodzeń - brakowało niektórych elementów lub były zniekształcone - tego typu, że kwalifikowały się one do użytku, ale powodowały niewygodę (łóżka) lub istniało zagrożenie skaleczenia się.

Sąd Rejonowy ustalił, iż wentylacja w celach przy ich przeludnieniu nie zawsze dostatecznie spełniała swoją funkcję, często w celach występowała wilgoć, a w okresie letnim wysokie temperatury. Te ostatnie także z powodu konstrukcji budynków, tj. o charakterze barakowym z metalowym dachem.

W czasie osadzenia w (...)w S. w okresie od marca do sierpnia 2006 r. powód najbardziej odczuwał dyskomfort z powodu przeludnienia w celach i braku odpowiedniej wentylacji. Tłok w celi spowodowany zbyt dużą liczbą osadzonych na małej powierzchni utrudniał normalne funkcjonowanie, rodził kolizje interesów np. kiedy kilka osób chciało w tym samym czasie robić to samo np. toaletę, spożywać posiłek. Powstawały na tym tle między osadzonymi konflikty, byli rozdrażnieni. Ograniczona przestrzeń ograniczała indywidualną swobodę działań poszczególnych osób, rodziła konieczność znacznego dostosowania się do potrzeb innych. Np. gdy część osadzonych grała w karty i rozkładała w tym czasie stół, to pozostali mieli trudności w poruszaniu się po celi. Wobec zamknięcia na małej powierzchni, nawet w przypadku drobnych rozbieżności co do określonych działań dochodziło między osadzonymi do ostrych konfliktów.

Powód dostrzegał negatywne skutki przeludnienia cel i odczuwał dolegliwości z tego tytułu. Odczuwał też duży dyskomfort z powodu złej wentylacji w celach, zwłaszcza latem 2006r., kiedy to panowały wysokie temperatury.

Powód nie zgłaszał kierownictwu zakładu na piśmie zastrzeżeń co do złych warunków, ponieważ w jego ocenie działania takie nie przynosiły pozytywnych skutków, a przeciwnie pogarszały sytuację osadzonego. Gdy miał jakiś problem to zgłaszał go wychowawcy i czasami przynosiło to pozytywne skutki. Powód zgłaszał ustnie Dyrektorowi w (...)w S. swoje zastrzeżenia co do złych warunków w celi. Uzyskał od Dyrektora wyjaśnienie, iż nie ma on możliwości innego rozmieszczenia skazanych bo jest przepełnienie w zakładzie, jak również możliwości wymiany wyposażenia cel, bo nie ma na to dostatecznych środków.

W okresie pobytu w (...) S. powód zgłosił się na kurs kucharza i został zakwalifikowany. Zachowanie powoda oceniano jako poprawne. Był 4 krotnie nagradzany za udział w konkursach kulturalno - oświatowych oraz dbanie o czystość w celi mieszkalnej. Karany dyscyplinarnie był 1 raz za nielegalne kontaktowanie się. W stosunku do położonych odnosił się taktownie i regulaminowo. W gronie skazanych funkcjonował poprawnie.

W czasie pozbawienia wolności w latach 2003 - 2010 powód nigdy poważnie nie chorował, nie był hospitalizowany.

Gdy powód rozpoczynał odbywanie kary pozbawienia wolności został zapoznany z kodeksem karnym wykonawczym, regulaminem odbywania kary i innymi przepisami informującymi jakie ma prawa i obowiązki, w tym jakie ma zagwarantowane warunki odbywania kary. Równocześnie na bieżąco spostrzegał, że faktyczne warunki w jakich odbywa karę nie spełniają wymogów wynikających z przepisów. Od około 2007 r. były wywieszane na terenie (...) przeznaczone dla osadzonych informacje, o tym do jakich organizacji, jednostek mogą się zwracać z skargami, żądaniemi w przypadku, gdy ich prawa nie są przestrzegane. Powód nie zwracał się do tych organizacji o jakąkolwiek pomoc, interwencję uznając, że nie mają istotnej mocy sprawczej w zakresie radykalnej zmiany warunków, a także w obawie pogorszenia swojej sytuacji jako osadzonego w (...).

O wytoczeniu przez powoda w marcu 2009r. niniejszego powództwa zadecydowało, to że spotkał wówczas osadzonego, który był prawnikiem i specjalizował się niejako w pisaniu pozwów w tej kategorii sprawach.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd I instancji powództwo A. G. wywiedzione a treści art. 24 k.c. i art.448 k.c. i związane z naruszeniem w warunkach niehumanitarnego odbywania kary pozbawienia wolności przez pozwanego Skarb Państwa jego dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności uznał za zasadne w nieznacznej wysokości. W ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powoda obejmujące okres do 15 marca 2006 r. uległo przedawnieniu. Powód złożył pozew w dniu 16.03.2009 r., zgłoszone przez niego roszczenie podlega 3 letniemu okresowi przedawnienia zarówno pod rządami przepisów art. 442 k.c. jak i obowiązującego od dnia 10.08.2007 r. art. 442⁽¹⁾k.c. Wiedzę o szkodzie, w tym przypadku w postaci ujemnych odczuć z tytułu naruszenia dóbr osobistych powód nabywał „na bieżąco” tj. gdy występowały niedogodne warunki jego osadzenia negatywnie przez niego odczuwane, a bieg 3-letniego terminu przedawnienia należało liczyć od dnia zakończenia pobytów pozwanego w poszczególnych jednostkach penitencjarnych objętych żądaniem tj. w (...) w S. od czerwca 2003 r., w (...) w G. w od marca 2004 r., a w (...) w S. odnośnie pobytu w okresie 3.03.2004 r. - 30.08.2005 r. od sierpnia 2005 r., co oznacza, że upłynął on najpóźniej odpowiednio w dniach 25.06.2006r., 3.03.2007r., 30.08.2008r., zatem pozew złożony w dniu 16.03.2009r., wniesiony został po upływie okresu przedawnienia w zakresie roszczeń dotyczących tych okresów.

Sąd Rejonowy nie ustalił jednocześnie istnienia podstaw do przyjęcia, że podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Opóźnienie w dochodzeniu przez powoda roszczenia związanego z w/w okresami pozbawienia wolności wynosi od prawie 3 lat do 7 miesięcy, zatem jest znaczące. Zarazem w ocenie Sądu nie wystąpiły po stronie powoda żadne szczególne okoliczności, które uniemożliwiły by bądź znacząco utrudniały mu wytoczenie niniejszego powództwa. Powód w tym czasie poważnie nie chorował, miał dostęp do aktów prawnych, był informowany do jakich organizacji, jednostek mogą zwracać się więźniowie z żądaniami, skargami w przypadku, gdy ich prawa nie są przestrzegane

W ocenie Sądu I instancji treść wyjaśnień powoda wskazuje na bardzo racjonalne postrzeganie przez niego rzeczywistości, niewątpliwie dostrzegał on określone niedogodności wynikające z warunków panujących w celi, ale co do ustalonych nieprawidłowości nie wywoływały one u niego znacząco negatywnych odczuć. Również z materiału akt osobowych powoda w postaci konsultacji psychologicznych, notatek z rozmów z powodem, opinii wynika, że stan emocjonalny powoda był dobry, był on dobrze zaadoptowany do warunków więziennych, brak jest w tym materiale danych uprawniających do stwierdzenia, że zarzucane przez powoda niedogodności istotnie negatywnie wpływały na jego samopoczucie.

Ważąc poczynione w sprawie ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że stosownym zadośćuczynieniem dla powoda z tytułu doznanej przez niego krzywdy z powodu naruszenia jego dóbr osobistych jest kwota 600 zł. Określając zadośćuczynienie w tej wysokości Sąd ten miał na uwadze m.in. stosunkowo krótki, bo około 5 miesięczny okres pobytu powoda w celach nie spełniających wymaganych warunków, stosunkowo nieznaczne przekroczenie normy powierzchniowej, okresowe tylko występowanie niedoświetlenia celi i prawidłowej wentylacji (przy czym to ostatnie mogło być łagodzone otwieraniem okna) i stosunkowo niewielkie odczucie krzywdy przez powoda. Wzięto też pod uwagę, że te niedogodności były łagodzone ogólnie dobrymi warunkami odbywania kary w postaci m.in. dobrej opieki wychowawczej, dostępem do zajęć kulturalno - oświatowych (w których powód dość aktywnie brał udział, a co wiązało się też z pobytem poza celą), możliwością kształcenia.

Brak było w ocenie Sądu Rejonowego podstaw do zasądzenia tytułem zadośćuczynienia wyższej kwoty, bowiem powód nie wykazał, iż naruszenie jego dóbr osobistych wskutek osadzenia w zarzuczanych warunkach spowodowało u niego szczególne i powodujące trwałe uszczerbek cierpienia fizyczne, czy psychiczne. Przeciwnie materiał sprawy wskazuje na dobre zaadoptowanie się powoda do warunków więziennych.

Zdaniem Sądu wysokość przyznanego zadośćuczynienia jest utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiada aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, jak również nie podważa kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na przepisie art. 102 k.p.c., odstępując od obciążenia powoda kosztami procesu, w uwzględnieniu jego sytuacji majątkowej i życiowej.

Apelację od wyroku z dnia 10 kwietnia 2012 r. wniósł pozwany Skarb Państwa.

Pozwany reprezentowany przez Dyrektora (...)w S. zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 24 w zw. z art. 448 k.c. poprzez uznanie odpowiedzialności Skarbu Państwa - (...)w S. za naruszenie dóbr osobistych powoda oraz mającą wpływ na orzeczenie sądu, sprzeczność istotnych ustaleń sądu zebranych w sprawie i przedstawionych w uzasadnieniu wyroku a orzeczeniem zawartym w pkt. 1 wyroku. Pozwany zażądał zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia na rzecz pozwanego od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji podkreślono, iż z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że niedogodności związane były z samym pobytem w więzieniu i jak wskazuje sąd, powodowały stosunkowo niewielkie odczucie krzywdy przez powoda. Dlatego też nie dziwi brak skarg powoda dot. warunków odbywania kary pozbawienia wolności, kierowanych do różnych instytucji i organizacji. Jak podaje sąd „ (...) powód nie jest osobą nieporadną, dobrze postrzega rzeczywistość i potrafi dbać o swoje interesy”. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w żaden sposób, w ocenie pozwanego, nie wynika odpowiedzialność Skarbu Państwa - (...)w S. i przyczynienie się do wskazanych przez sąd niedogodności podczas odbywania przez powoda, kary pozbawienia wolności w (...)w S.. Również sam powód nie wiązał roszczenia z działalnością lub zaniechaniem działania przez pozwanego SP - (...)w S., jako jednostki nadrzędnej nad działalnością (...)w S..

Sąd w swoim orzeczeniu, nie wziął pod uwagę tego, iż powód w trakcie odbywania kary nie przedsięwziął jakichkolwiek środków prawnych w celu obrony swoich praw, nie składał skarg, ani wystąpień. W ocenie apelującego żądanie powoda zasądzenia kwoty zadośćuczynienia, budzą poważną wątpliwość, iż powód zamiast był dążyć do zapobieżenia trwania naruszenia dóbr osobistych i możliwego osiągnięcia złagodzenia skutków negatywnych doznań, jakich w jego ocenie doświadczał w zakładzie karnym, wynikających z naruszenia dóbr osobistych, de facto dąży jedynie do uzyskania określonej kwoty pieniędzy, niejako wykorzystując trudną sytuację panującą w całym więziennictwie i Państwie. Pozwany zwrócił uwagę, iż w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku zabrakło uzasadnienia motywów przyjęcia odpowiedzialności za Skarb Państwa (...)w S.. Sam fakt występowania w charakterze jednostki nadrzędnej (w stosunku do (...) w S.) obok jednostki, z której działalnością łączy się dochodzone roszczenie, nie powoduje odpowiedzialności po stronie SP - (...)w S., jako jednostki nadrzędnej, tym bardziej, że jako strona pozwana, swoje interesy broniła sama jednostka, a nie w jej imieniu, jako jednostka nadrzędna (...)w S..

Również pozwany reprezentowany przez Dyrektora (...) w S. wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie, zaskarżył go w całości i zażądał zmiany poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że pozwany nie zapewniał powodowi warunków odbywania kary pozbawienia wolności zgodnych z wymogami zawartymi w Kkw oraz naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 233 Kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu, że system wentylacji w celach, w których przebywał powód nie spełniał dostatecznie swojej funkcji oraz, że oświetlenie cel mieszkalnych było nieodpowiednie. W uzasadnieniu apelacji nie wykluczono, że w okresie od 16.03.2006 r. do 09.08.2006 r. mogło nastąpić wobec powoda czasowe naruszenie norm powierzchni mieszkalnej poniżej 3m². Dodano jednak, że miało to miejsce przez niespełna 5 miesięcy (z przerwami), o czym był powiadamiany Sędzia Penitencjarny. W tym stanie sprawy zdaniem pozwanego uznać należy, że zostały spełnione przesłanki określone w ówczesnie obowiązującym art. 248 Kkw uzasadniające ograniczenie wielkości powierzchni celi na jednego osadzonego określone w art. 110§2 Kkw.

Odnosnie natomiast ustalenia przez Sąd I instancji, że system wentylacji w celach, w których był osadzany powód nie spełniał dostatecznie swojej funkcji w imieniu pozwanego apelujący podniósł, że Sąd Rejonowy oparł się w tym zakresie tylko na zeznaniach powoda, które nie znajdują oparcia w zebranych w sprawie materiale dowodowym, a przede wszystkim w protokołach kontroli sanitarnej będącymi dowodem w sprawie, tym bardziej, że cele mogły

być wietrzone przez otwieranie okien i ewentualna wentylacja cel mieszkalnych była spełniona niezależnie od ilości przebywających tam osadzonych.

Kontrola sanitarna nie wykazała również nieprawidłowości w zakresie oświetlenia cel mieszkalnych. Natomiast stan techniczny sprzętu kwaterunkowego cel mieszkalnych zależał i zależy przede wszystkim od dbałości o ten sprzęt przez osadzonych, którym był również powód w okresie objętym pozwem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora (...) w S. i Dyrektora (...) w S. były zasadne.

Bezspornym jest, że pozwany naruszył normy prawne opisane w treści art. 110 k.k.w. poprzez umieszczenie powoda w celi o powierzchni mniejszej niż 3 m² na osobę. Stąd też słusznie działania pozwanego uznane zostały przez Sąd Rejonowy za bezprawne i jako takie naruszające przepisy art. 24 k.c. w zw. z art. 448 § 1 k.c. Okoliczność ta nie może jednak przesądzać o zasadności powództwa w niniejszej sprawie, gdyż do powstania roszczeń określonych w art. 24 k.c. nie jest wystarczające jedynie ustalenie, że działanie sprawcy było bezprawne, konieczne jest także wystąpienie skutku takiego działania w postaci naruszenia dobra osobistego, a powód w ocenie Sądu Okręgowego, wbrew ustaleniom Sądu I instancji nie wykazał, aby pozwany swym bezprawnym działaniem naruszył jego dobra osobiste w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia.

Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 7 kwietnia 2009 r., sygn. I PK 210/08 (zam. M.P. Pr. 2009/12/642-643, za SIP Lex nr 530977), w którym stwierdził, iż do powstania roszczeń określonych w art. 24 k.c. nie jest wystarczająca sama bezprawność działania sprawcy. Niezbędny jest także skutek tego działania w postaci naruszenia jednego z dóbr osobistych, o których mowa w art. 23 k.c. To na powodzie spoczywa z mocy art. 6 k.c. ciężar udowodnienia, że swym bezprawnym działaniem pozwany istotnie naruszył jego dobra osobiste i jakie. Art. 24 § 1 k.c. stwarza bowiem jedynie domniemanie działania sprawcy naruszenia dobrego imienia w sposób bezprawny. Na tym, którego dobro zostało naruszone ciąży jednakże obowiązek wykazania, że zachowanie określonej osoby naruszyło jej dobro osobiste (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r., IV CSK 310/07, za SIP Lex nr 623817).

Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/2011, stwierdzić również należy, że aby ocenić naruszenie dobra osobistego powoda w postaci prawa do godności i intymności w opisaney sprawie należy brać pod uwagę także szereg innych czynników. Na akceptację zasługuje bowiem stwierdzenie, że „na konkretne warunki uwięzienia składają się różne parametry, którymi między innymi jest powierzchnia pomieszczenia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki spania i jedzenia lub możliwość przebywania poza celą. W niektórych wypadkach ocena odpowiednich warunków wymaga uwzględnienia indywidualnych cech osadzonego, takich jak wiek lub stan zdrowia" (OSNC 2012/2/15). W istocie bowiem przyjęcie, że już samo naruszenie norm określonych w art. 110 § 2 k.k.w., automatycznie powoduje naruszenie dobra osobistego w postaci godności osobistej powoda, wyłączałoby uwzględnienie pozostałych występujących w sprawie okoliczności.

Sąd odwoławczy w niniejszej sprawie podziela również pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 stycznia 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I CSK 289/12, gdzie stwierdzono, m.in., iż przyjęcie, że przeludnienie w celi zawsze prowadzi do naruszenia godności byłoby równoznaczne z odrzuceniem możliwości uwzględnienia jakichkolwiek innych, występujących w konkretnej sprawie, okoliczności i z nieuzasadnionym pozbawieniem sądu swobody jurysdykcyjnej. Przesłanką przyznania zadośćuczynienia jest - zgodnie z art. 448 k.c. - doznanie przez osadzonego krzywdy; jej ustalenie i ocena rozmiaru należy do sądu orzekającego, uwzględniającego wszystkie okoliczności konkretnej sprawy (za SIP LEX nr 1288605).

Ponadto należało mieć na względzie obowiązującą w doktrynie prawa oraz w orzecznictwie dominującą koncepcję, która wskazuje na konieczność rozumienia dóbr osobistych w kategoriach obiektywnych. Dokonując oceny, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, należy odnieść się do poglądów panujących w społeczeństwie, posługiwać się wzorcem przeciętnego obywatela. Wszelkie rozważania o naruszeniu lub stanie zagrożenia są dokonywane pod

kątem skutków, jakie wywołują one w świecie zewnętrznym. Ocena, czy w konkretnej sytuacji nastąpiło naruszenia dobra osobistego, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości, a więc subiektywnej oceny zainteresowanego. Kryteria oceny muszą być poddane obiektywizacji, trzeba w tym zakresie uwzględnić odczucia szerszego grona uczestników i powszechnie przyjmowane, a zasługujące na akceptację normy postępowania, w tym normy obyczajowe wynikające z tradycji (zob. wyrok z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSNC 6-7/93/97; uchwała siedmiu sędziów z 16 lipca 1993 r., I PZP 28/93, OSNC1/2/94). Reasumując, o dokonaniu naruszenia dobra osobistego decyduje obiektywna ocena konkretnych okoliczności, nie zaś subiektywne odczucie osoby zainteresowanej.

Bezspornie powód dochodzi ochrony z tytułu naruszenia jego godności osobistej. Jednocześnie ewenementem przedmiotowej sprawy jest - na co słusznie zwrócił uwagę Sąd I instancji - to, że powód poszukując ochrony prawnej w zakresie naruszenia dóbr osobistych wskazał, że nawet w jego subiektywnym odczuciu warunki, w których przebywał nie miały negatywnego wpływu na sferę jego zdrowia fizycznego czy psychicznego.

Nadto powód nie wykazał, wbrew ustaleniom Sądu I instancji, aby zgłaszał podczas całego pobytu w (...) w S. skargi, uwagi czy petycję odnośnie odbywanej kary pozbawienia wolności. Pozwany zaprzeczył tej okoliczności, a powód nie zainicjował postępowania, które mogło by doprowadzić do poczynienia ustaleń zgodnych z jego twierdzeniami. Ponadto zgodnie z ustaleniami Sądu i instancji - w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w tym zakładzie powód ukończył kurs kucharski, brał udział w szeregu zajęć o charakterze kulturalno - oświatowym, otrzymując z tego tytułu pochwały regulaminowe, w ciągu pięciu miesięcy trzykrotnie zmieniał celę, co w efekcie łagodziło ewentualne negatywne skutki, jakie mogły powstać dla powoda z powodu przeludnienia w zajmowanej celi.

Należy tu podkreślić, że działania pozwanego, wynikające z sytuacji więziennictwa, której skutkiem było przeludnienie w celach skazanych, nie były ukierunkowane na naruszenie dóbr osobistych powoda, jego poniżenie czy naruszenie godności.

Odnosząc się do zasadniczego motywu, który legł u podstaw oceny Sądu i instancji o naruszeniu godności powoda podczas osadzenia w (...) w S., a mianowicie ustaleń o niewłaściwych warunkach bytowych w postaci niewłaściwie działającej wentylacji grawitacyjnej w celach zajmowanych przez powoda, o wilgotności tam panującej, nadmiernej temperaturze w okresach letnich, o niedoświetleniu cel, czy korzystaniu przez powoda ze zniszczonych sprzętów, stwierdzić wypada, iż Sąd I instancji faktycznie nie poczynił miarodajnych ustaleń, które mogły by prowadzić do wyartykułowanych takich wniosków. Przede wszystkim zauważyć należy, co uwypukla w swoich apelacjach pozwany, iż jedynym źródłem dowodowym takich ustaleń były zeznania powoda. Sąd Rejonowy uznaje zeznania za wiarygodne stwierdzając, iż „treść wyjaśnień powoda wskazuje na bardzo racjonalne postrzeganie przez niego rzeczywistości ...”. W ocenie Sądu Okręgowego powyższe kryterium nie może stanowić jedynej przesłanki wiarygodności zeznań powoda. Sąd Rejonowy dokonuje analizy pięciomiesięcznego okresu osadzenia powoda w (...) w S., od marca do sierpnia 2006 r. Treść zeznań powoda nie pozwala na ustalenie, w których konkretnie okresach w celach w których przebywał powód była nadmierna wilgoć, a w których wysoka temperatura. Powód nie wskazał również tego, czym objawiła się ta nadmierna wilgotność i jaka była wysokość temperatury powietrza w celach. Sąd jednocześnie ustala, iż istniała możliwość otwierania okien w celach, ustala, że okresowo w celach była zakwaterowana odpowiednia liczba osadzonych, zaś powód uczestniczył również w zajęciach po za celą. W takich okolicznościach uznać należy, iż powód nie wykazał, aby na skutek przeludnienia w celach, w których przebywał zostały naruszone jego dobra osobiste w postaci godności czy intymności. Budzi wątpliwości ustalenie Sądu i instancji o pobycie powoda w nie doświetlonej celi. Ustalenie to nie jest powiązane z ustaleniami dotyczącymi okresu niedoświetlenia cel, zwraca tu uwagę fakt przebywania powoda w (...) w S. w okresie wiosennym i letnim, kiedy okres naturalnej ekspozycji światła zwiększa się. W kategoriach niewykazania faktów opisanych pozwem należy ująć twierdzenia powoda, iż jego dobra osobiste w postaci godności zostały naruszone poprzez korzystanie ze sprzętów starych i zużytych zwłaszcza z łóżka pozbawionego sprężyn. Powód tych twierdzeń nie wykazał; nie wykazał zwłaszcza tego, iż okoliczności te naruszały jego dobra osobiste. W jakikolwiek sposób nie uzasadniono ustalenia, iż zostało naruszone dobro powoda w postaci intymności.

Zgodzić się należy z poglądem, iż człowiek w warunkach osadzenia może mieć utrudnione możliwości prowadzenia postępowania dowodowego. Tym niemniej powód nie przywołał w jakikolwiek sposób możliwości naprowadzenia

dowodów związanych z warunkami osadzenia, np. w postaci dowodów z zeznań współosadzonych, czy też wskazania, iż w toku osadzenia składał skargi na warunki tego osadzenia.

Reasumując, zgodzić się należy z oceną Sądu I instancji, iż zachowanie pozwanego przejawiające się umieszczeniem powoda w przeludnionych celach nosi znamiona bezprawności, ale analiza zebranego w trakcie postępowania rozpoznawczego przez Sądem I instancji materiału dowodowego wskazuje, wbrew ocenom tego Sądu, iż żadne z dóbr osobistych powoda nie zostało naruszone.

W konsekwencji stwierdzić należy, że prawidłowa wykładnia art. 23 k.c., art. 24 k.c. w zw. z art. 110 § 2 k.k.w. winna prowadzić do zmiany zaskarżonego orzeczenia Sądu Rejonowego w pkt I i oddalenia powództwa, o czym orzeczono w pkt 1 wyroku.

Wobec faktu zaskarżenia przez pozwanego orzeczenia Sądu Rejonowego w całości, a więc również w części oddalającej powództwo, apelację w pozostałej części uznać należy za oczywiście bezzasadną, a więc podlegającą oddaleniu, o czym orzeczono w pkt 2 wyroku.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego, co nastąpiło w pkt 3 wyroku, Sąd Okręgowy uznał, iż zachodzą okoliczności uzasadniające odstąpienia od obciążenia powoda kosztami postępowania apelacyjnego w trybie art. 102 k.p.c., co wskazane jest nie tylko sytuacją materialną powoda, który korzystał w sprawie z instytucji zwolnienia od kosztów postępowania z powodu pozostawania bez pracy i braku jakiegokolwiek majątku, ale również faktem bezprawnego naruszenia przez pozwanego norm opisanych art. 110 k.k.w., które mogły wywołać u powoda subiektywne poczucie krzywdy.